7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ · 1846 | ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ · ԹԻՒ 24 | ١ ՄՈՒՀԱՐՐԵՄ ١٢٦٣

Տարեկան գին կանխիկ ղրշ 100
Վեցամսեայ » » » 52 1/2
Պոլսէն դուրս գացած Լրագիրներուն փօսթային ծախքը առնողին վրայ է։
Այս Լրագիրը ամէն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի։

Իր շահին համար լուր մը հրատարակել ուզողը պիտի վճարէ տողին 40 փարայ։
Նորատիպ գրոց ծանուցումը ձրի է։
Դուրսէն եկած նամակներուն փօսթային ծախքը երկողը պիտի վճարէ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈԼԻՍ 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Վեհափառ արքային իւր գովելի խաղաղասէր ոգւովը պատերազմական հոգերէն գրեթէ գլխովին ազատ ըլլալով միմիայն իւր ընդարձակ տէրութեանը որ աւուր լաւագոյն բարեկարգելու միջոցները կը հրամայէ մտածելու իւր խոհեմ և իմաստուն նախարարներուն. և ասոնք ալ գիշեր ցերեկ անդադար արքային հրամանը արժանաւորապէս կատարելու զբաղած են ինչպէս արժանապատիւ Ֆուատ էֆէնտին ալ քանի մը ժամանակէ 'ի վեր կ'աշխատի որ այնպէս մէկ տաճկերէն ցուցակ մը շինէ որ մէջը նշանակուած ըլլայ Օսմանեան տէրութեան թէ քաղաքական թէ զինուորական բոլոր գործակալներուն անունները և մականունները՝ նաև բոլոր օտար տէրութեանց Օսմանեան երկիրներուն մէջ գտնուող թէ դեսպաններուն թէ հիւպատոսներուն և թէ ուրիշ գործակալներուն անունները և մականունները։ Կ'երևայ որ ասոր համար պիտի ըլլայ քի թէ հայոց և յունաց պատրիարքարաններէն ալ առաջնորդներուն ցուցակը ուզեր էին բարձրագոյն դռնէն։

— Պօնայի նախկին ընդհանուր կառավարիչ Օսման Նուրի փաշան Պօնեայի ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ։

— Ռումէլլի նախկին տէֆթէրտար Զիվէր էֆէնտին հասարակաց կրթութեան խորհրդին անդամ անուանեցաւ։

— Նոյնպէս Անատոլուի նախկին տէֆթէրտար Իսմայիլ էֆէնտին յիշեալ խորհրդին անդամ կոչուեցաւ։

— Նախկին Շէյխ-իւլ-իսլամ վախճանեալ Ասիմ էֆէնտիին եալըն՝, Վեհափառ Արքայն այժմեան Շէյխ-իւլ-իսլամին պարգևեց։

— Արքունի բժշկապետ յարգապատիւ Իսմայիլ էֆէնտին իւր քանի մը հաճոյական գործքերովը Վեհափառ արքային մէկ երևելի պարգևին արժանաւոր համարուեցաւ, ուստի Վեհափառ արքայն Պէշիկթաշի վեհամայր Րիզա փաշային խօնաքը անոր շնորհեց որպէս զի իրեն ալ մօտ գտնուի միշտ։

— Եւրոպացի վաճառականին մէկը Անդրիանուպոլիս երթալէն ճամբուն վրայ խումբ մը աւազակ այս մարդուն վրայ կը յարձակին. բայց քաջութեամբ անոնց դէմ դնելով կ'ազատի անվնաս։ Պոլիս կը դառնայ կը բողոքէ Բարձրագոյն Փոխարքային այն ճամբուն ապահով չըլլալուն համար. իսկոյն ասկէ բաւական ձիաւոր զօրք կ'երթայ այն կողմերը և այն աւազակներուն մէկ քանին կը բռնեն։

— Անցած անգամի հրատարակուած հայատառ լրագրոյս մէջ գրուած նաւակոծութիւններուն ատենը մէկ երկու հատ ալ մանր նաւակներ ալիքներուն դէմ չի կրնալով դնել՝ Իւսքիւտարու ցամաքին մօտերը ջրով լեցուելով կործանեցան և ընկղմեցան։ Վեհափառ առատագութ Ինքնակալը ասիկա լսելով շատ հոգ ըրաւ. և թէպէտ առաջկուց քանի մը տարիէ 'ի վեր հրաման ելած էր որ Մայրաքաղաքիս ընդարձակ ծովեզերքը մէկ տեղէն մէկալ տեղ մարդ կրող մանր նաւակները առագաստ չի բանան, որպէս զի յանկարծակի հովը կոխելով չի կործանէ. և ետքը այն հրամանն ալ եղաւ, որ հովը և ծովը սաստիկ եղած օրերը նաւակ չի բանի. և այս հրամանիս ճիշտ կատարմանը համար կառավարութեան կողմէն մարդ կ'ըսպասէր նաւամատոյցներուն գլուխը. բայց այսու ամենայնիւ նաւավարները որ աղքատ մարդիկ են, քանի մը ղուռուշի աչք զարնելով, և ճանապարհորդներն ալ իրենց հարկաւոր գործէն առիպելով՝ ժամանակ մը կը գտնէին այն հրամանին հակառակ ընելու, և իրենց անձինքը վտանգի մատնելու։

Անկէց երկու տարի առաջ Իւսքիւտարու կողմը բնակողներուն մեծ դիւրութիւն եղաւ զինուորական մեծ խորհրդարանին Իւսքիւտարու կողմը գտնուիլը. քանզի այս պատճառաւ շոգենաւ մըն ալ որոշուեցաւ, որ հասարակութիւնն ալ կրնար անով ճամբայ ընել. և ծովը որքան սաստիկ ըլլար նէ՝ ամենքն ալ իրենց գործէն ետ չի մնալու միջոց մը ունէին։ Բայց երբ որ այս խորհրդարանս Կոստանդնուպոլիս փոխուեցաւ, շոգենաւուն ալ երթևեկութիւնը դադարեցաւ. և Իւսքիւտարու կողման հասարակաց մարդոց համար առաջին վտանգները նորոգեցան։

Ուստի ասկէց առաջ Իւսքիւտարցիք աղերսագիր մը մատուցին. որպէս զի բարձրագոյն հրամանաւ շոգենաւուն երթևեկութիւնը վերստին ըլլայ։ Ասոր վրայ կառավարութիւնը խորհուրդ և հաշիւ ընելով գտաւ՝ որ ճանապարհորդներէն հաւաքուած ըստակը՝ շոգենաւուն պէտք եղած ծախքին բաւական պիտի չըլլայ, և տէրութեան գանձը այս կողմէն վնաս պիտի ընէ. և այս պարագայս Մեծազօր Ինքնակալին ներկայացուցին. որ ծախուց պակասը իր մասնաւոր գանձէն վճարել խոստանալով հրաման ըրաւ որ շոգենաւը երթևեկութիւնը վերստին ըսկսի և շարունակէ. որպէս զի իր հպատակները ամէն տեսակ նեղութիւններէ և վտանգներէ ազատ մնան։

Այս բարձրագոյն հրամանիս համեմատ՝ Բէյլէր Բէյի ըսուած արքայական շոգենաւը՝ որ այս ամառ Պօղազ իչի կը բանէր, անցեալ երկուշաբթի (Նոյեմբեր. 23) սկսաւ Իւսքիւտար բանիլ։ Առաւօտուն ժամ երեք ու կէսին և ժամ հինգին՝ Իւսքիւտարցիները Կոստանդնուպոլիս պիտի անցընէ. և իրիկուան դէմ ժամ իննին և տասն և մէկին Կոստանդնուպոլէն Իւսքիւտար պիտի դարձընէ։ Ճանապարհորդներէն խըչին կողմը նստողները 60 փարայ, և պաշին կողմը նստողները 40 փարայ պիտի վճարեն։

Այս արքայական շնորհիս յարգը գիտնալով Իւսքիւտարցիք յաջորդ կիրակի առաւօտուն Իւսքիւտարու հայոց սուրբ Խաչի և սուրբ Կարապետի եկեղեցիները, և Խուզղունճուխի և Խասգիւղի եկեղեցիներն ալ նմանապէս՝ հրապարակաւ յատկապէս աղօթք ըրին Աստուծոյ, որ բազմագութ Ինքնակալին պատուական և անգին կենացը երկարութիւն շնորհէ, և իր հպատակներուն վրայ ունեցած գութը առատացընէ. և անոր բարերարութիւնն ու աղքատաց և նեղելոց վրայ ունեցած խնամքը առատապէս վարձատրէ։ Մեծազօր տէրութեան հաւատարիմ հպատակքս՝ մեր երախտագիտութիւնը յայտնելու համար ասկէց աւելի բան չենք կրնար ընել, և այս ալ ընելու միշտ պարտականութիւնս է։ Մեծազօր Ինքնակալն ալ միշտ առ հասարակ ամենուն վրայ իրեն զանազան խնամքները ցուցընելով այս պարտականութեանս վճարումը մեզի քաղցր և զուարճալի կ'ընէ։ Ուստի պէտք չէ յատկապէս ըսել որ ամենուս պարտքն է Ինքնակալին անգին կենացը համար աղօթք ընելու, ամենքս ալ ամէն օր շատ առիթներ կ'ունենանք ինքնին մեր սրտին շարժմունքէն առիպուելով բոլորով սրտիւ աղօթող ըլլալու։

ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ, 28 Նոյեմբեր։ Մերիճ և Թունճա գետերուն ջրոց սաստիկ նուազութիւնը մեծ ցաւ տուած է քաղաքիս բոլոր վաճառականներուն սրտին. վասն զի բազմաթիւ արմտիք, մանաւանդ ցորեան՝ որ շրջակայ երկիրներս մեծ առատութեամբ կը գտնուի, ջուր չկայ որ [illegible] Էնէզի ծովածոցը իջեցնեն։

Ինչպէս զարմանք չի տայ ամենուն, երբ բրինձի տուլ մը որ Ֆիլիպէէն ջրոյն առատութեամբ հինգ վեց աւուր մէջ քաղաքս կ'իջնար, 50 օրէն աւելի տևէ այս միջոցիս։ Վասն զի երեք ամիս կայ, որ գրեթէ օրինաւոր անձրև մը տեսած չէ քաղաքս։ Այս բանէս երկիւղ կայ քաղաքացի վաճառականներուն, որ զանազան արմտիքներու դաշնադրութեան պայմաններ հաստատեն. որովհետև պայմանեալ օրը ապրանքը չի հասնելուն անմիջապէս ըստ պայմանի զանազան վնասներ կը պատճառի իրենց, որուն քաջ տեղեկացած են։ Այսու ամենայնիւ թէ Կոստանդնուպոլսոյ և թէ Եւրոպայի լուրերուն նայելով ցորենին գինը միշտ բարձր է։

Այսպիսի դիպուածներ ժամանակ ժամանակ պատահելուն կը հառաչէ ընդհանուր հասարակութիւնը ըսելով թէ «Ուր էր որ մեր քաղաքն ալ ծովեզերեայ ըլլար»։ Սակայն բնութիւնը գանգատանաց նիւթ մը տուած չէ ու ամէն մէկ երկրին ըստ չափու

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

«Զաւակս թող քիչ մը ժամանակ ալ ուսմունք սորվի» ըսողները շատցան այս դարուս մէջ. մեր ազգին ոսկեղէն դարը այս է ըսողներն ալ էփ աղէկ խոհականութիւն ունեցող անձինք են։

Ազգ մը ընդհանրապէս ամբողջ բռնելով մարդու մը խելքը ու միտքը ազգին ամենահարկաւոր անդամը կ'ըսուի. ըսել է որ ազգին ամէն մէկ կերպ պիտոյից գործունէութեան օգտակար միջոց մը ըլլալու համար, թէ որ նոյն արտօնութեանը տակաւին բաւականութիւն չունի, անոր տկարութեանը համար բժիշկի մը կարօտ է։

Այն միջոցին թէ որ նոյն բժիշկը ճարելու անհոգութեան մէջ զանազան զուարճութիւններու զբաղելով զանցառութիւն ընէ, տկարութիւնը կը սաստկանայ. ու անդարման վէրք մը ձևանալով ազգին ամբողջութեան մէկ անդամը կը մնայ վիրաւորուած. մինչև բժիշկի հազար ու մէկ օգնութիւն ալ անօգուտ կ'ըլլայ։ Իր աղտեղութեամբը՝ կ'ըսկսի միւս անդամները վիրաւորել, որով ազգին կործանմանը բուն իսկ պատճառը եղած կ'ըլլայ։

Այս եղանակ չէր մի նախորդ դարերուն Հայաստանի ողորմելի վիճակը, որ մի և նոյն արմատի վրայ մէկմէկ թունաւորելով ազգը գլխովին իբրև թունաւորուած կ'երևնար, ու ազգային յառաջադիմութեանը համար հաստատուած շինութիւններուն հաստատութիւնն ու զինի անմիջապէս կործանիլը մէկ ըլլալով՝ [illegible] ըսելով մէկմէկու կը ծաղրաբանէին։

Մնաց մի այն խելքերը, մնաց մի այն սրտերը, զի առ հասարակ ծանօթ է առ այժմ. թէ մարդուս նոյն հասակին կարօտութիւնը գլխաւոր բժիշկը ու դարմանը՝ նախ և յառաջ իր սրտին մէջ ուսումնասիրական ոգին հաստատել ու զարգացնելէն ետքը՝ անոր ցրուած սուրբ ճամբաներէն չի խոտորելով՝ իր խոհականութեան բոյրը զանազան ուսմունքներով ծաղկեցնելն է, որով ազգին ուսումնականութեանը ու լուսաւորութեանը պատճառ եղած կ'ըլլայ։ Արդարև գեղեցիկ բժշկութիւն, որուն արհեստը թէպէտ և մարդկային ազգին բնապէս պարգևած է գերագոյն նախախնամութենէն, սակայն մեղուին մեղր շինած ծաղիկը՝ օձը իր սրտին մէջը թոյնի փոխելուն նման օձակերպ մարդոցմէ պակաս չէ որ և իցէ ազգ մը։

Յօդուածիս սկզբմունքը «զաւակս թող ժամանակ մըն ալ ուսմունք սորվի» ըսելէն ներածեցինք։

Արդարև մարդս Աստուծոյ կամեցողութեամբը աշխարհ գալ ու ոգի առնալէն ետքը, անմիջապէս իր խելքը ու միտքը՝ որ յարակից ապաւորուած ունի, հողի մէջ ծածկուած սերմի մը նման արտաքին երևոյթ ու նշան մը չունենար առջի բերանը, երբոր մայրենի կաթովը կ'ըսկսի սնունդ առնել. իր խոհականութեան բոյն ալ աճելով իր ազգին մէկ հարկաւոր անդամը սերմելու ժամանակը եղած կ'ըլլայ, և ահա նոյն կէտին անմիջապէս կարօտ է բժիշկի, որ նոյն բոյրը դարմանելով՝ մշտնջենական անթառամ մնայ իր ծաղիկը։

Անթառամ ըլլալու ծաղիկները ազգիս ուսումնական պատմիչները չե՞ն մի. որ նոյն միջոցին մէջ կարօտութիւնին լեցնելու փափաքով բոլորանուէր սրտիւ անձնատուր եղած են ուսման պարտիզին։

Ինչե՞ր չի պիտի կրնամ ըսել ազգին այն պատուական ծաղիկներուն, ինչե՞ր չի պիտի համարձակիմ ճառելու այն ամբրոսեան վարդերուն վրայօք, որոնց առաքինազարդ հոտը կեդրոնաբար բուրեր է ազատաժուռ փշալից դաշտերու մէջ անգամ։

Շատեր իրենց թունաւոր նետերնին ձգեցին այն ծաղիկներուն, սակայն արմատը անթառամ մնալով, նորէն սկսան արձանացաւ իր դալարագեղ գաւազանը, իր կարօտութեան դարմանիչ դեղը չի խոստանալով, որով իր հասակը կրկին լեցուեցաւ կատարելութեամբ, ու իր անձը ազգին օգտին համար նուիրելէն չի դադրեցաւ երբեք։

Քանի՛ եւս գովելի պիտի համարին այն բարեացապարտ անձինքը՝ որ ազգին ամբողջութեան անդամը ըլլալու միջոցին՝ նոյն կարօտութիւնը մէջէն իր բնական տաղանդին ներգործութեամբը իր սրտին արդար կիրքը ճշմարիտ դաստիարակ բռնելով, ու ազգային փառքը լուսաւորելու համար իր կարօտութեանը օրինաւոր դեղ մը ընտրելէն ետքը՝ իր անձնական մասնաւոր փառքը զոհելը արժանի միջոց մը ըլլալը քաջ ճանչնալով՝ օր աւուր կը ճգնին ազգին ամբողջութիւնը փառաւորելու, որպէս զի իրենց բոյն ալ յաւիտեան անթառամ մնայ իմաստութեան պարտէզին մէջ։

Ասոնք ալ ազգին ուսումնասիրական բոյսը լուսաւորուած անձինքը չե՞ն մի, որ իրենց պատանեկութեան հասակը փուճը անցնելուն վրայ ոգալով՝ ազգին կարօտ զաւակներուն պիտոյից դարման տանելու ջերմեռանդն սրտիւ կը փափաքին և՛ փափաքին պիտի մինչև ցկեանս մահուան։

Ո՞ւր են ժամանակիս մը ուսումնատեաց ու անմխիթարութեան գուբը ընկղմող անձինքը որոնց յիշատակը ցաւալի ազդեցութեամբ կը նորոգէ անշուշտ ազգիս դառնութեան սուգը։

Բայց ո՞ւր են հիմա այն մարդիկները։

Հարուստ մարդիկ՝ թէ և իրենց վիճակին կատարեալ բազդաւորութեանը մէջ, սկսան այն մէկ հատիկ զաւակնին՝ որ զարմանալի փաղաքշանաց մէջ՝ մայրական քնքուշ գորովանաց տակը անգործ մնալով հեշտութեանց մէջ կը զուարճանար, առ այժմ ամէն մէկ դժուարութիւնները զսպելով հեռաւոր երկիրներ ազգի օտարութեան մէջ ձգել. ըսելով թէ «մինչև այս ինչ հասակը՝ ուսման պարտէզին մէջը ճարակի»։

Եւ առաւել զարմանալին. աղքատ մարդիկ՝ որ իրենց ապրուստի կողմանէ տկարութեանը ու չքաւորութեանը համար զաւակնին իսկոյն արհեստի կուտային, առ այժմ խղճալի կենցաղավարութեան մէջ, «զաւակս թող քիչ մը ժամանակ ալ ուսմունք սորվի, որովհետև օրինակները առուս կ'երևնան կոր» ըսելով իր անօթութեամբը զաւկին փորը կշտացընելու անձկանօք փափաքելու սկսան։

Ո՞ւր են այն ըսողները թէ «ընտանեացս բազմութիւնը տղուս կարդալ գրելը չի կշտացըներ» կամ թէ «վարդապետ չի պիտի ըլլայ զաւակս. 10 տարեկան հասակը լմնցընելէն ետքը ալ ի՞նչ պէտք է դպրատան մէջ մնալ»։ Ինչ. Չմնաց ազգին մի նմանինք մենք ալ, որոնց

և ըստ համեմատութեան չէ խնայեր բարիք շնորհել։

— Քաղաքիս բարեխնամ կառավարիչ վսեմափայլ Դահիր փաշան, որուն հիւանդութիւնը մեծ ցաւ պատճառած էր քաղաքիս առհասարակ ժողովրդեանը, որովհետեւ չէին կրնար մոռնալ իր արդարութեան ու խոհեմութեան ճաշակը, այս օրերս բաւական առողջութեան մէջ չի գտնուիր ալ նէ՝ որուն անդին կենացը աղօթող էր մեծ ու պզտիկ, սակայն կ'ըսուի թէ քիչ մը ժամանակ քաղաքական զբաղմունքներէն ետ պիտի կենայ, որ իր առողջութեանը այլ ինչ եղանակ վնաս մը չի հասցընէ։

Այս հիւանդութիւնը յայտնի է որ Լինէզի ճանապարհորդութեանը ժամանակը պատահեցաւ, ուր որ ծովածոցին կարգադրութեանը համար մեծ փութով գացեր էր։ Կը գովէ ու կը փնտռուի այն մարդը որ հասարակաց բարւոյն համար իր անձը զոհելու կ'ուզէ։

ՄԻՋԱԳԵՏՔ։ Փռանսըզի տէրութեան կողմէն Պաղտատ նստող հիւպատոսը՝ հին Տիգրան քաղաքին տեղը փորել տալ սկսած է. և քանի մը հին բաներ ալ երեւան ելած են։ Այս քաղաքս ատեն մը Պարսից Պարթեւ ցեղէն եկող թագաւորներուն և ետքը Սասանեան ցեղին թագաւորանիստ քաղաքը եղաւ. և վաճառականութեան յարմար ըլլալուն համար փոքր Ասիայի խիստ հարուստ և ծաղկեալ քաղաքներուն կարգը անցած էր. հիմա մէկ խեղճ գեղ մը եղած է. որուն այն տեղացիք Թախթի-Քէսրա կ'ըսեն։ Այն տեղ՝ Տիգրիս գետէն քիչ մը հեռու, մէկ մեծ շինուածքի մը մնացորդ կը տեսնուի, որուն համար աւանդութեամբ կ'ըսեն թէ մեծին Խոսրովու կամ Նուշիրէվան թագաւորին պալատն է։

Փորելու ալ սկզբնաւորութիւնը այս տեղս եղած է. և առայժմ մէկ մեծ սրահ մը գտնուեցաւ, որուն մէջ տեղը աղիւսով փայտէ շինուած և ոսկի թիթեղներով պատած մէկ մեծ թագաւորական աթոռ մը կայ։ Պատերը աւրած են, և վրան գիր գրուած ըլլալու նշան չեն ցուցըներ։ Գետինը փորելով՝ պատուական և մեծագին անօթներու կտորվանք, և մէկ մըն ալ ոսկեորական սաղաւարտ գտան, որուն գագաթը մէկ անձանօթ կենդանիի մը ձեւով զարդ մը կար։ Չգիտցուեցաւ թէ ինչ տեսակ կենդանի է ասիկայ։ Տակաւին կը փորեն. և ուրիշ բաներ ալ գտնուելու յոյս կայ։ Այս հին շինուածքը մեծ շէնք է, բայց արուեստական վարպետութիւն մը չերեւիր վրան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂՂԻԱ։ Թունուզի կառավարիչ Ահմէտ պէյը հոկտեմբեր ամսոյն վերջերը Փարիզ հասաւ։ Այս երեւելի անձին վրայ՝ Տէպա օրագիրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ։ "Ահմէտ փաշա պէյը քառասուն տարուան մը կայ. և իր հօրը տեղը Թունուզի կառավարիչ եղաւ 1837 հոկտեմբեր 10ին։ Կարգուած է. բայց զաւակ չունի։ Մայրը քրիստոնեայ էր։ Երբոր Դապարքա քաղաքը բնակող Ճինիվիզները գերի բռնուեցան՝ անոր մայրն ալ գերի գնաց Թունուզ. հոն տաճկցաւ, և Մուստաֆա պէյին կին եղաւ, որ Ահմէտ պէյին հայրն էր։ Տակաւին ողջ է այս կինը, և Թունուզի կառավարութեան մէջ շատ յարգ ունի, և ամէն բանի խօսքը կ'անցնի։ Իսկ ասոր պատճառը այն է՝ որ տղան զինքը շատ կը յարգէ։

"Ահմէտ պէյին հասակը միջակ է. գոյնը թուխ (զէյթունի), քիթը երկան և քիչ մը ծուռ. աչքերը մեծ. յօնքերը երկայն. մօրուքը և պեխերը սեւ. նայուածքը և վարմունքը շատ աղէկ է արեւելքի մարդոց կերպովը։ Երեսէն կ'երեւի որ խիստ է և հնարագէտ և ժիր և իր կամքը առաջ տանելու վարպետ։ Հագուստը՝ Օսմանեան տէրութեան հիմակուան հագուստին պէս է. վրայէն կապոյտ չուխայէ շինված և ոսկեթելով բանուած վերարկու (քաբօթ) մը կ'առնէ. Բանթալօնն ալ կապոյտ չուխայէ կը հագնի. ուսերուն վրայ փառաւոր էբոլէթ ունի։ Հին հագուստէն՝ միայն գլխարկը մնացած է։

"Ասոր Փռանսա գալուն պատճառ միայն Փռանսըզի Լուի Փիլիփ թագաւորը տեսնելն է. որուն վրայ շատ մեծ վարկում ունի. և խօսակցութեան մէջ ամէն ատեն անունը բերնէն չի ձգեր, և միշտ գովութեամբ կը խօսի. և որքան Փռանսըզ որ Թունուզ գացած են ասոր օրը, թէ տէրութեան կողմէն խրկուելով, և թէ իրենց մասնաւոր գործոյն համար, ամէնն ալ շատ աղէկ սէր և յարգութիւն տեսած են անկէց։

"Պէյին հետ քանի մըն ալ երեւելի մարդիկ կան. որոնց մէկն է իրեն գանձապետը, որ յունաց ազգէն մէկ երիտասարդ մըն է. և իրեն թարգմանը Պ. Ռաֆօ, որ կառավարութեան խորհրդարաններուն ատեանին անդամներէն ալ է"։

— Կառավարութեան խորհրդականներուն հիմակուան ատենակալներուն ընտրութեանը և այս պաշտօնիս վրայ անցնելնուն վեցերորդ տարին հոկտեմբեր 29 օրը լմնցած ըլլալով, Փռանսայի վեհափառ թագաւորը անոնց խելացի և խոհեմ կառավարութենէն գոհ ըլլալը հասկցընելու համար նոյն օրը Սէն Քլու ըսուած պալատը յիշեալ խորհրդականներուն մեծ հացկերոյթ ըրաւ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ Շատ մարդիկ Գերմանիայի այլ և այլ երկիրներէն կ'ելլեն իրենց բնիկ գաւառը և երկիրը կը ձգեն Ամերիկա կ'երթան։ Համպուրկ քաղաքէն հոկտեմբերի մէջ մէկ նաւով մը՝ որ էր Աւստրօղ ըսուած եռակայմ (իւչ տիրէքլի) նաւը, 223 Գերմանացի հիւսիսային Ամերիկայի Նիւեօրք քաղաքը երթալու ըլլալով՝ Միացեալ նահանգաց կառավարութեան կողմէն Համպուրկ նստող հիւպատոսին առաջք ներկայանալնին պէտք եղաւ. որպէս զի ամէն մէկուն ձեռքը գտնուած ճամբու հրամանագիրը (բասաբօրդը) ըստուգվի։ Անոնց մէջ տասն հոգի կային Մէքլէմպուրկցի. ամէնուն ալ տեսքը անշնորհք, հագուստնին իրարու կը նմանէր. և մազերնին անգամ մէկ կերպ կտրուած էր. որպէս թէ ամէնը մէկ ձեռքէ ելած ըլլար։ Թուղթերնին նայեցաւ, ամէնքն ալ Մէքլէմպուրկ Շվերին մեծ դուքսին կառավարութենէն տրուած, օրինաւոր կերպով. և ամենեւին խաբէութեան նշան մը չկար. ամէնուն թղթին մէջն ալ գրած էր որ, "այս ճանապարհորդս պատուաւոր մարդ է. և բաւական ապրուստ ունի"։

Ասոր ամենայնիւ Միացեալ նահանգաց հիւպատոսը Պ. Հէնտրիչըրն՝ ասոնց վրայ կասկածի գըննաց. ուստի Համպուրկի բօլիսիայէն յանձնեց որ այս տասն հոգիին վրայօք աղէկ մը տեղեկութիւն առնէ։ Քիչ օրէն իմացաւ բօլիսէն, որ այս տասն Մէքլէմպուրկցիները ամէնքն ալ իրենց յանցանքներուն համար դատապարտուած էին որ քանի մը տարի բանտի կենան։ Ձեռքերնին գտնուած բասաբօրդը սուտ թուղթ ալ չէր, բռնի առնուած ալ չէր. կառավարութիւնը այս վտանգաւոր մարդիկը իր երկրէն հեռացընելու համար բանտէն ազատեր՝ և մինչեւ Ամերիկա երթալու բաւական ըլլալու չափ ծախքերնին և բասաբօրդնին ալ տուեր էր այս դաշինքով, որ անկէց ետքը մէկ մըն ալ Մէքլէմպուրկի իշխանութեան երկիրը ոտք չի կոխեն, և քանի որ Ամերիկա չեն հասած նէ՝ իրենց ով և ինչ վիճակի տէր մարդ ըլլալը մարդու չիմացընեն։ Ասոնք Համպուրկի բօլիսեան իմանալէն ետքը՝ այս տասն ճանապարհորդները բռնեց բանտը դրաւ, որ ետքը նորէն Մէքլէմպուրկ ետ դարձընէ։ Ամերիկա տանելու համար հետերնին առած բաներնին՝ որ Աւստրօղ նաւին մէջ դրեր էին, դուրս հանվեցաւ. սնտուկնին բացին. և մէջը շատ ատրճանակ (տապանճա) և վառօդ և կապարեայ գնտակ գտան։

Միացեալ նահանգաց կառավարութիւնը կ'ըսուի (կ'ըսէ Տէպա օրագիրը), որ Մէքլէմպուրկի կառավարութեան ասանկ բան ընելուն առաջին անգամը չէ ասիկայ. մինչեւ հիմա շատ մարդիկ Ամերիկա խրկեց, որ իրենց յանցանքներուն համար երկար ատեն բանտը մնալ վճռուած էր. և Ամերիկայի կառավարութիւնը այս բանիս վրայ որքան բողոք ըրեր էր նէ՝ չէր կրցեր մտիկ ընել տալ։ Ինկլիզները իրենց երկրին գէշ մարդիկը Աւստրալիա կամ Նոր Հօլանտա կը խրկեն. Ռուսաց տէրութիւնը իր դատապարտածները Սիպիր կը խրկէ. բայց Նոր Հօլանտա Ինկլիզին ձեռքն է. և Սիպիր Մոսկովին ձեռքն է. Մէքլէմպուրկի դուքսը Ամերիկա թիզ մը տեղ անգամ չունի։

ՀՈԼԱՆՏԱ։ Անցածները լրագրոյս միջոցաւ հրատարակեցինք որ Փիլէմէնկները Պալի կղզին բնակիչներուն հետ վէճ մը ունենալով կռիւ բացին։ Այս կռիւս Հօլանտացիները վարպետցան իրենց թշնամութիւն ընողներուն հանելով և անոնք զըսպելով։

Պալի կղզին՝ Սօնտա ըսուած բազմակղզի ծովուն գրեթէ մէջ տեղն է, արեւելեան Հնդկաստանի կողմի, Ճավա կղզիէն ալ շատ հեռու չէ։ Գետինը շատ բարեբեր և մէջի բնակիչներն ալ շատուոր ըլլալուն համար՝ Փիլէմէնկները իրենց ըրած յաղթութիւնէն մեծ օգուտ տեսնելնին կը յուսացուի։

Յուլիսի 9ին՝ Փիլէմէնկի տէրութեան գործակալը Պէլէլէնկ և Քարանկ ասամ ըսուած տեղերուն իշխաններուն հետ դաշինք ըրաւ, և այս դաշինքը ընդհանուր կուսակալին խրկեց հաստատութիւն գտնելու համար։ Այս դաշնադրութեանս մէջ՝ առաջին դաշնադրութիւններուն մէջ եղածը նորէն հաստատուած է, որ այս երկու իշխաններուն ձեռքը եղած երկիրները Փիլէմէնկի տէրութեան ձեռքը եղածի պէս պիտի սեպվին. և Փիլէմէնկի թագաւորը՝ այս տեղերուն գերագոյն տէր պիտի ճանչցըւի. այս տեղերուն յիշեալ իշխանները Փիլէմէնկի վաճառականութեանը պաշտպան պիտի ըլլան. իրենց ամէն ուժովը ծովու ասպատակներու (խուռսաններու) դէմ պիտի դնեն. մրրիկով ցամաքը զարկած և խորտակած նաւ մը ձեռքերնին անցնի նէ՝ այն նաւը և մէջի գտած ապրանքները մեր խըսմէն է ըսելով իրենք իրենց մէջը պիտի չի բաժանեն. այլ անանկ բան մը ըլլայ նէ՝ վտանգի մէջ ինկած նաւը կամ մէ-

---

քուրմերը միայն լեզուին տառերը և եթ կատարեալ կը ճանչնան։

Ո՞ւր են այն բաղձերը. չկան։ Ամէն մարդ սուր մտածմունքով մը առաջին յիշողութեամբ "զաւակս թող քիչ մը ժամանակ ալ ուսմունք սորվի. որուն օրինակները անուշ ու զուարճալի կ'երեւնան կոր" ըսելով՝ շնորհութիւնը արեւու պէս կը փայլի կոր։

Երանի այն խելքերուն, ինչ գեղեցիկ դար. ինչ զարգացեալ ուսումնասիրական յիշողութիւններ։

Բայց ինչո՞վ. որո՞նք պիտի ըլլան գլխաւորապէս ազգային յառաջդիմութեան ազդու միջոցները։

Աղքատութեան ու միաբանութեան գովելի առաքինութիւնները՝ ազգային յառաջդիմութեան գլխաւոր միջոցները չէ՞ն մի, որոնց կենդանի օրինակները շատ նմանատպերներ արձանագրելով շատերուն սրտին ծալք գրիչը անմահացած է։

Ազգիս բազմաթիւ սիրայօժ ընկերութիւնները յիշեալ առաքինութիւններուն գեղեցիկ արձագանքը չեն մի, որոնց անխոնջ ու մեղուաջան խմբը Արարատայ սրբ զաւակներուն վրայ անդադար օր աւուր կը տարածի։

Ազգիս բարենախանձ յարգելի անձանց ջերմեռանդն ոգին՝ առաքինութիւններու գովելի բաղձը չէ՞ն մի. որոնք ազգին յառաջդիմութեանը համար նպաստամատոյց կ'ըլլան ազգին ամէն մէկ կարօտութիւններուն։

Ի վերջոյ զանազան երկիրներուն մանաւանդ Մայրաքաղաքիս զանազան բարեկարգեալ վարժարանները ուսումնարանները առաքինութիւններու ծաղումը չէ՞ն մի. որոնց ըստը դէմ յանդիման արեւակերպ փայլելով լուսաւորեց ազգային փառքը. փարատեց մթութեան աղօտ սուգը. ու բազմաթիւ արուեստներ իմաստութեան հօրիզոնին վրայ կանգնելով՝ նախանձելի եղաւ շատերուն. ահա ազգային յառաջդիմութեան գեղեցիկ միջոցները։

Բայց իմ միտքս ասոնք առաջարկել չէ.

Ուրեմն ուրիշ ինչ. չկա՞յ մի արդեօք ազգիս յառաջդիմութեան դրօշակը պարզող անխերեւ գործիք մը։

Ազգի մը զարգացմանը օգտակար եղած միջոցները կատարեալ են, թէպէտ և փորձը անյայտ. ալ ուրիշ ինչ։

Ազգային յառաջդիմութիւն մը կատարեալ ըլլալուն լոկ տեսութեամբ ճանչնալու ու անոր երեւելի գործքերուն պարզ աչքով մը ծանօթ ըլլալու միջոցը. որը պիտի ըլլայ արդեօք. որուն համեմատութիւնը դիւրաւ ճանչցընէ ազգիս բարեկարգութեան աստիճանը։

Ազգային յառաջդիմութիւնը կատարեալ է, ազգային յառաջդիմութիւնը զարգացած է. բայց զուր ու հողմը ախտաման. արհեստաւոր մը որ իր քով ճանչցած արհեստին փորձը չի կրնար ցցուցնել, ինչ օգուտ իր արհեստէն, ինչ օգուտ իր հմտութենէն. որ իր ուղիղ արտայայտելու միջոցէն զուրկ է. անմիտներուն արհեստը՝ ու քով հմտութիւնը համր է. հողի մէջ ծածկըւած անօգուտ գանձի մը կը նմանի։

Թուաբանութեան աշակերտ մը, որ իր գործողութեան փորձին անտեղեակ է. քանի քանի երկբայանաց մէջ անոր սխալութեանը կամ ուղղութեանը վրայ կը վարանի. որուն ուղղութիւնը ինչուչտ անհաստատ է։

Ասանկ ալ ազգիս յառաջդիմութիւնը շատոնց 'ի վեր համր մնացեր էր. ու անխօս թուաբանի մը նման մեծամեծ երկբայութեանց մէջ էր։

Չի մնաց ապաքէն երկբայութիւն մը, չի մնաց ազգային յառաջդիմութեան անյայտութիւնը. երբ Հայաստան իր սրբ զաւակներուն վրայ խղճալով՝ ազգիս վիճակը նորոգելու ու յառաջդիմութեան լոյսը արտայայտելու համար ազգային համբաւթիւնը փարատելով բաշխեց իր գեղեցկութեան համանուն լեզուն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ասպէս.
"Ըզքեզ Թափուր Տուն Թորգոմայ վեհագոյն,
Ըզքեզ Թափուր տեսեալ լուսոյն գեղամյն,
Ողբամ որդեաց 'ի խոր յոգւոց սամ ըղձայն,
Յորդին կայլակք սիւրին զզօղ դառնութեան.
Ազգ ունէի ես քաջալանջ հրակերպեան.
Այսու. ուր այն. 'ի մութ պատեալ կայր համայն.
Ես խանձորուր ազգի մարդկան կամ համբուն,
Յինէն Հոմեր յինէն Պալլաս զուարթուն,
Յինէն արհեստք ու իմաստութիւնք վեհապանձ.
Այսուլ. առ ինչ, 'ի քուն. որդեակք կայք ընդէր.
Արփիմ մշակաւ ձայն տամ բարբառմամբ զուարճաբեր,
Արիք ընդ փայթ. ահա՛ նեքտարն դիւցազանց.
Յինէն այո հանէր արտօսր. իսկ այլ որդ
Խինդ բաղմաղոյս յիս ծածանի քաջալուրդ.
Ցիս արփային ճաճան սառեղք վաւ 'ի վառ.
Ազգ իմ պանծայ զարդիս յաւէրժ զարդացեալ
Սաւառնաթեւ 'ի սուրբ խորանն լուսափայլ.
Յողիմպոսին կանգնիլ կատար վեհափառ։
Սոխակ գողորիկ իմ արդ սուլէ. իսկ այլ զինչ.
Ասէն համի է չէք իւր լեզու սուրբ և ջինջ.
Լեզու խնդրէն համբաւ ազգիս հրաշալեաց.
Ինձ կայ ձօնել արդ զիմ անունս անմեկնելի.
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻԴ ձեր լրագրին 'ի նուէր,
Տածիլ յաւերժ 'նդ Արշալուսոյ քըքմազգեաց։

Արդար և իրաւ պիտի կրնամ հոս բացայայտ գոչել թէ ազգի մը յառաջդիմութեան ու գեղեցիկ զարգացմանը նախամեծար միջոցը լրագիր կամ կազեթա ըսածնիս է, որ ազգին համբաւութեանը փարատիչ գործիք ըլլալով իր անթառամ ծաղիկը չի խնայեր փառաւորել։ Կը յուսանք որ թէ այս ամենահարկաւոր պարագայիս օգտակարութեանը, ու ազգային յառաջդիմութեան զանազան մասնաւոր միջոցներուն վրայօք լրագրիս յաջորդ թիւերուն մէկին մէջ տեղի տալով կը բարեհաճին յօժարութեամբ սրտի կարդալ բարեսէր ընթերցողները։

Ռուբէն. Յ. Ռուբինեան։

ջի ապրանքը և մարդիկը ազատելու օգնութիւն պիտի ընեն. և այս ըրած օգնութիւններնուն փոխարէն մէկ բան մը կրնան պահանջել իբրեւ անոնք ազատելուն վարձք. Նոյնպէս խորտակած նաւէ մը ինչ և լոյս ապրանք ելլէ նէ՝ հաւատարմութեամբ մէկ ապահով տեղ մը պիտի պահեն. և տէրը ելած ատենը անոր պիտի տան, պահողչէք վարձքերնին ըստ արժանոյն առնելով, և Ֆիլէմէնկի տէրութեանը ամէն կերպով և ամէն ուժովնին օգնական ըլլան թէ ծովու և թէ ցամաքի գողութիւնները և յափշտակութիւնները և գերի առնել ծախելը վերցնելու.

Թէ որ Պոլսի այս երկու իշխանները իրենց այս պայմաններուն վրայ կենան նէ՝ Ֆիլէմէնկի տէրութիւնն ալ իր կողմէն խօսք կուտայ որ այն երկիրներուն ներքին կառավարութեանը բնաւ չի խառնուի. այլ առանց անոր վրայօք մասնաւոր դաշինք և պայման մը ընելու այս բանս բոլորովին անոնց ձգէ.

Մէկ ուրիշ պայմանագրով մը Պէլլինկի իշխանը կը խոստովանի որ, թէպէտ իրեն բոլոր երկիրները պատերազմական օրինաց համեմատ Ֆիլէմէնկի տէրութեանը կ՚իյնային, որովհետեւ անոնք պատերազմով իրեն երկիրներուն ուրեցին, բայց Ֆիլէմէնկի կառավարութիւնը ազնուական առատութեամբ իրեն յանցանքներուն ներելով երկիրները նորէն իրեն շնորհեց. Նաև համար ինքը Պէլլինկի իշխանն ալ կը պարտաւորի պատերազմին ծախքը վճարելու՝ նմանապէս՝ անկէց ետքը այն տեղը շինուելու բերդին ալ շինութեան ծախքը, և հոն կենալու Ֆիլէմէնկ պահապան զօրաց ապրուստը տալու, և այս զօրքը հոն այն բերդին մէջը պիտի կենան մինչեւ որ յիշեալ իշխանը պատերազմին ծախքը ամբողջ վճարէ. Անկէց զատ՝ Պէլլինկի իշխանը խօսք կուտայ որ՝ իր երկրին մէջ որքան բերդ և ամրոց ունէր նէ՝ անոնք ամէնն ալ մինչեւ երեք ամիս փլցընէ. որ երեք ամիսէն ետքը անոնց մէկն ալ պիտի չի մնայ. և անկէց ետքը այս բերդերուն տեղը ուրիշ բերդ այն գետիններուն վրայ պիտի չի շինէ.

ԶՈՒԻՑՑԵՐԻ. Այս տեղէն առած լուրերնիս կը ցուցնէ որ երկիրը շատ հանդարտ չէ, և քիչ ժամանակէն ալ դիւրութեամբ հանդարտելու յոյս չի կայ. Նոր խռովութեան մը պատրաստութիւն կ՚երեւի. որուն վերջը կը կարծուի թէ քաղաքական պատերազմով պիտի լմննայ.

Ճինէվացիք՝ որ իրենց սխալելովը յաղթուեցան, որովհետեւ խռովարարներուն զօրանալու ժամանակ տուին՝ զէնքերը ձգեցէք ըսելու երկու երեք անգամ մարդ խրկելով և ժամանակ անցընելով, ետքէն հասկցան իրենց ըրած սխալը. և իրենց շատւորութեանը և խուռնքը ձեռքերնին ըլլալուն վստահելով պատրաստութեան վրայ են խռովարարները զսպելու. Ճինէվայի երկիրը ձգող գացող փախստական քիչ մարդ կայ. և իշխանաւոր մարդիկ ամէնն ալ հոկտեմբեր 7 ին եղած խռովութենէն առաջ ինչ աստիճանի մէջ էին և ինչ պաշտօն ունէին նէ՝ անկէց բնաւ հեռացած և հրաժարած չեն. Յաղթող ազատամիններն ալ շուարած են. ըրած յաղթութիններնէն ինչ պտուղ քաղելիքնին և ինչ ընելիքնին չի գիտեն. մէկ հաստատուն միտք մը որոշած չեն. ամէն մոքի վրայ մարդ կայ մէջերնին.

Զուիցերիի ուրիշ գաւառներն ալ ամէն մէկը մէկ մէկ մոքի վրայ են. Լիւսէռն գաւառը միշտ առանձին դաշնակցութիւնը որ եօթն գաւառներու մէջ եղաւ, պաշտպանելու վրայ է. Պեռնայի մէջ մէկ շըշնկոց մը կայ, որ մէկ վտանգաւոր խռովութիւն մը կը գուշակէ. Օպֆիչալ ըսուածները՝ որ առանձին դաշնակցութեան թշնամիներն են, միշտ նոյն դաշնակցութեան բարեկամ եղողներուն հետ կռուով են. Անոնց թշնամիներուն կարգն է Պ. Օխսէնպայն, որ Քօռբօ Ֆռանքօ ըսուած զօրաց զօրապետներէն էր անցած տարի, երբ որ Լիւսէռնի վրայ գացին. Պեռնի Ակատէմիայի հայրենասիրական ըսուած ընկերութիւնը՝ գաւառին կառավարութեան խորհրդականներուն առանձին գիր գրելով կ՚ուզէ որ Քօռբօ Ֆռանքօներուն դէմ եղած վճիռը ետ կանչուի.

Պալքամպանը ըսուած գաւառին բնակչացը համար ձայն ելած էր, որ Պալվիլ գաւառին բնակիչներուն դէմ կռուելու կը պատրաստուին. այս համբաւս ալ առաջկու պէս չի մնայ. Պալվիլ գաւառին կառավարութիւնը զօրաց միտքը հասկնալ ուզեց որ՝ արդեօք անոնց վստահելու կարող պիտի ըլլա՞յ մի երբ որ պատերազմ մը բացուի նէ. և հասկցաւ որ պիտի չի կրնայ վստահիլ. ուստի բնաւ պատրաստութեան մը վրայ չէ. միայն այնքան է պատրաստութիւնը, որ Պալքամպանըլին բնակիչները ինչ որ առաջարկեն նէ պիտի ընդունի.

Յիշեալ գաւառները ամէնքն ալ զօրքերնին ժողված պատրաստ կեցած են. Ճինէվա և Վօտ գաւառներն ալ նոյն պատրաստութիւնները կը տեսնըվին. Բայց կ՚երեւի որ շուտով կը հանդարտին. որովհետեւ Ֆռանսըզի տէրութիւնն ալ իրեն Ճինէվայի սահմաններուն մօտ ունեցած երկիրներուն մէջի զօրքը շատցուցած է, և ետեւէ ետեւ շատցընելու վրայ է. միտքը յայտնի կ՚երեւի որ՝ Զուիցերիի մէջ ելլելու քաղաքական կռիւը խափանելու վրայ է.

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Կառավարութիւնը հրաման մը հանեց որ Վարշաւ քաղաքին մէջ (Լէհաստան) որքան վաճառականներու թանգարաններ (մաղազաներ) կան՝ անոնց վրայի գրուած ցուցակները Ռուսաց լեզուաւ գրուին. Այս հրամանս շատ ազդումն ըրաւ այն տեղացւոց. որովհետեւ այս քաղաքիս մէջ գործածուած լեզուն Լէհաց լեզուն է. Ռուսաց լեզուն չեն հասկնար. Բայց կառավարութեան մարդիկը հրամանին կատարմանը շատ ճշդիւ ջանք ունին.

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Անգղիական օրագիրները և կենցաղագէտները կը կարծէին, որ Չինաց կայսերութեան Չուզան կամ Քուզան կղզին՝ որ իբրեւ գըրաւ (ռէհին) տրուած էր անգղիացւոց ձեռքը, նորէն Չինաց կայսերութեան իշխանութեանը տակը դառնալիք չունի. որովհետեւ Չինք ալ պայմանները ամէն բանով լման կատարելու ոչ կամք ունին և ոչ կարողութիւն. Բանին ելքը՝ անոնց այս կարծիքս ալ շինկեց. ինչպէս որ ամէն սուտ կարծիքներ՝ բանին կատարման ատենը կը շինկուին. Սըր Տէվիս, որ Ինկիլիզի տէրութեան կողմէն Չինաց երկիրը լիակատար իշխանութեամբ գործակալ և Հօնքօնկ գաւառին կառավարիչն է, հետեւեալ յայտարարութիւնս հանեց յուլիսի 16 ին.

« Չուզան կղզին Չինաց կայսերը ետ տրուած ըլլալով՝ ինչպէս որ պայմաննիս կը պահանջէր, անկէց ետքը մեր հետ անխափ հաղորդակցութիւն ընելու տեղերուն մէկին պէս չի կրնար սեպուիլ. Ուստի Ինկիլիզի տէրութեան հպատակ եղողներուն կը ծանուցանեմք որ՝ մեր Վեհափառ թագուհւոյն զօրացը 93 երորդ խումբը այն կղզիէն դուրս ելլելէն ետքը, որ ամսոյս 22 երորդ օրուանը համար հաստատուած է, այն կղզին կամ անոր տակը եղած ուրիշ երկիր մը դարձող Ինկիլիզները կը պատժուին. ինչպէս որ պայմաններուն յաւելուածին մէջ գրուած է. Գրեցաւ թագաւորական Վիքթօրիա շոգենաւէն. 16 յուլիս. 1846 ».

Անգղիացւոց զօրքը յուլիսի 22 ին կղզիէն չելան, 25 ին ելան. և կղզիին մէջ որքան շէնք և ամրութիւն շինած էին անգղիացիները նէ՝ անոնք ամէնն ալ Չինաց ձեռքը անցան. որոնք նոյն օրը յիշեալ կղզին մտան, և անգղիացիներուն շինած կամ ամրցուցած բերդերուն մէջը բնակիլ սկսան. Իսկ այն նաւերը՝ որ Չուզան կղզին պարպեցին, դէպ 'ի Հնդկաստան ճամբայ ելան. և վերոյիշեալ գործակալը Հօնքօնկ գնաց.

Ատենէ մը 'ի վեր Ամօյ ըսուած նաւահանգիստը Եւրոպայի զօրաց և վաճառականաց մէջ հիւանդութիւն մտած էր և շատ ջարդ կ՚ընէր. հիմա հիւանդութիւնը դադարած է. բայց առեւտուրն ալ բնաւին դադարած է. Թանգարանները (մաղազաները) օրէ օր նոր գացած ապրանքներով կը լեցուին. առաջկուց եկած ապրանքները հարցընող չկայ.

ԱՄԵՐԻԿԱ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՔ. Հիւսիսային ամերիկայի Միացեալ նահանգաց կառավարութեան խորհրդարաններուն ատեանը՝ Մէքսիքոյի հետ ունեցած կռիւը որ առաջ վերջացընել ուզելով՝ Մէքսիքոյի կառավարութեան նոր նախագահ Սանթա Աննային հաշտութիւն առաջարկեց. Սակայ բանը օրէ օր ձգելով երկնցընելու ճամբայ բըռնեց, որ Միացեալ նահանգաց կառավարութեանը հաճոյ չերեւցաւ. ուստի խորհեցաւ ուրիշ ճամբով մը փափաքած հաշտութիւնը ձեռք ձգել. այսինքն՝ Մէքսիքոյի հետ ունեցած կռիւնին սաստկացընելով, որ Մէքսիքոցիք ստիպուին հաշտութիւն ուզելու. Ուստի հրաման եղաւ Կէյնէս զօրապետին՝ որ Նիւեօրք գաւառին մէջ որքան զօրք կրնայ ժողվել նէ՝ առնէ և անմիջապէս Րիօ կռանտէի կողմը երթայ. ամէն մէկ բերդին պահպանութեանը մէկ զինուորական աստիճան պաշտօնատար մը և քանի մըն ալ զօրք ձգելով. Միացեալ նահանգաց զօրքերը Քալիֆօռնիայի տիրելէն ետքը տասն օր հազիւ անցած էր, որ այն կողմերուն ամէն ծովեզերքները Միացեալ նահանգաց դրօշակները բացուած կը տեսնուէին.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամսոյս 1 ին կիրակի ժամը 7 ին Իւսկիւտարու սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ դպրատան եռամսեայ հարցաքննութեան հանդէսը փառաւոր կերպով կատարեցաւ եկեղեցւոյ մէջ. ուր ներկայ էին այս հանդէսին եկեղեցականք յարգի աղայք և նոյն դպրատան ջանասէր ընկերութեան ազնիւ անդամք և հոգաբարձուք.

Երեք ամսոյ մէջ աշակերտաց զարմանալի յառաջադիմութիւնը տեսնալով թէ հայկաբանութեան թէ թուաբանութեան և թէ աշխարհագրութեան մէջ կը պարտաւորիմք շնորհակալ ըլլալու յիշեալ արժանայարգ ընկերութեանը, մանաւանդ դպրոցի կառավարութեան անօրէն արժանապատիւ տէր Յոհաննէս փափազեան գիտնական և ազգասէր քահանային, նաև նշանակեալ ուսմանց ընտիր դասատու պարոն Պօղոս ուսումնասէր և աշխատասէր երիտասարդին. Թէ ազգը յորդորելու մոօք որ միշտ սանկ բարեպաշտական և ազգասիրական գործքերու մէջ գտնուին թէ աշակերտները քաջալերելու մոօք որ ճանչնալով իրենց բարերարներուն նպատակը սիրով համբերեն ուսման անձուկ ճանապարհին մէջ իրենց քաշած նեղութիւններնուն՝ վերոյիշեալ իմաստուն դասատուն հարցաքննութեան չըսկըսած գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ որուն օրինակը լրագրիս հետեւեալ թուովը պիտի հրատարակեմք.

— Ինչպէս պարտ յանձին համարած ենք ժամանակ ժամանակ թէ արեւելեան և թէ արեւմտեան երկիրներուն հայազգի ժողովրդոց վիճակը ազգային լուրերուն մէջ հրատարակել. ահա այս անգամ Անդրիանուպոլիսէն առած նամակովնիս կը ծանուցանենք նոյն քաղաքին ազգային լուրերը.

Քաղաքիս Հայերը քիչւոր են. 800 տան չափ, սակայն գրեթէ ըստ մեծի մասին զանազան երկիրներու հետ արթուն հսկողութեամբ առեւտուր ունին, ու վաճառական են. որոնց վաճառատեղին ջուրին եզերքն է.

Մանիֆաթուռայի առեւտուրը ունեցող վաճառականները Ալի բաշա ըսուած քարաշէն չարշըն կը բնակին, ամուր, վեց պատուական դուռներու վըրայ հաստատուած, որուն մէջի երեւելիները գըրեթէ բոլորն ալ Հայ են.

Երեւելի սեղանաւորները բոլորն ալ հայազգի են. որոնք նաև զանազան վաճառականներու հետ միաբանելով մէկզմէկու ամենայն մասամբ օգնութիւն ընելու ջանք ունին մէջերնին, որ ասանկով օր աւուր առեւտրական ընկերութեանը զարգանալուն գլխաւոր առիթ կ՚ըլլայ անշուշտ.

Ասոնցմէ երեւելիներն են Ռումէլիի ընկերութեան հաւատարիմ գործակալք յարգամեծար աղա Յովհաննէս և աղա Ասքել եղբարք Պարտիզպանեան, և որոնց քեռայրը արքունի գանձուց հոգաբարձու Պապիկ աղա Պարտիզպանեան, որ իրենց խոհեմ և առաքինի բարուցը թէ քաղաքիս ընդհանուր հասարակութիւնը և թէ յիշեալ ընկերութեան բոլոր անդամները պարտաւորած են միշտ յայտնել իրենց երախտագէտ սիրտը.

Ճանչցաւ նաև Օսմանեան հզօր կայսրը իր այս հաւատարիմ հպատակներուն բարենախանձ ոգին, որոնց հոյակապ բնակարանը քանի մը անգամ ընթրիք ընելու պատուոյն արժանացընելով մէկ մէկ պըրլանթի քարերով զարդարուած ադամանդեայ նշան ալ շնորհեց.

Քանի քանի հասարակութիւնը պարտական է նաև իր հոգեւոր հովուին արժանապատիւ Սարգիս արհի եպիսկոպոսին ազգասիրական բարուցը գոհունակ ըլլալ, որ լաւ ճանչնալով թէ ազգային յառաջադիմութիւնը տղայոց ուսմունք սորվելէն յառաջ կուգայ, ազգովին միաբանութեամբ՝ հասարակաց սիրտը ազդու խրատներով շահելով, յանկապէս Մայրաքաղաքէս դասատու խնդրած էր, որ Արարատեան մայրենի լեզուն՝ (ինչպէս որ անծանօթ մնացած էր քաղաքիս մէջ ալ արեւելեան շատ երկիրներուն պէս) նորէն մշակէ արթուն ու գեղեցիկ ուշադրութեամբ. որուն խոհեմազարդ առաքինութեանը կը շնորհակալենք մենք ալ լրագրիս միջոցաւը երախտապարտ սրտիւ.

Գլխաւոր վարժարանն է Արշակունեաց մայր դըպրոցը, ուր տեղ նախ՝ հայկաբանութիւն ու հայերէն լեզուն, թուաբանութիւն, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն ու եկեղեցական երաժշտութիւնք. մօտ օրերս ալ յունարէն լեզուն. վասն զի քաջ ճանչցած է ազգը թէ որքան հարկաւոր է քաղաքիս յիշեալ լեզուն. ըստ որում քաղաքիս բընակիչներուն մեծ մասը և շրջակայ երկիրները բոլորն ալ յոյն են. Կայ նաև աղջկանց յատուկ դպրոց մը, ուր կը մշակուի սոսկ հայերէն լեզուն, ինչու որ աղէկ գիտցաւ ազգը, թէ այսպիսի տեղուանք հայերէն լեզուն հաստատելը՝ նախ և յառաջ աղջկանց ուսմունքը կը հարկաւորի.

Ունի ևս երկու եկեղեցի. մէկը բերդին մէջ սուրբ Թէոդորոսի անուամբ, և միւսը բերդէն դուրս [illegible] փողոցը ս. Կարապետի անուանը նուիրած. ու իր տօնախմբութեան օրը 'ի պատիւ յանկապէս կիրակի կը բռնուի քաղաքս. Երկրորդ՝

որ իր հաստատութեանը անգամ շատոնց 'ի վեր հրովարտակ չունէր. կ'երեւի որ կորսուած ըլլայ. առաջները մասնաւոր հրովարտակով մը կատարեալ հաստատութիւն գտաւ ալ նէ, բայց բոլորովին հին ու փտած ըլլալով նորոգ պայծառ շինութեանը կը փափաքի բոլոր հասարակութիւնը: Այս բանիս անշուշտ Մայրաքաղաքիս ազգասէր երեւելի անձինքը՝ խնամք պիտի տանին յիշեալ եկեղեցւոյն շքեղ ու փառաւոր կառուցմանը մասնաւոր հրովարտակ մը առնելու ջանք ընել:

—Յարգի Յակոբիկ աղա Արզումանեան ուսումնասէր պատանին անցեալները Պրուսայի բարեկարգ դպրոցին քննութեանը ներկայ գտնուելով և տեսնելով աշակերտաց զարմանալի յառաջադիմութիւնը ուրախութենէն իսկոյն ճառօրէն համառօտ նամակ մը տեսածը կ'իմացունէ մեզի. մենք ալ նոյն նամակին ճիշդ օրինակը երկու մօրք լրագրիս միջոցաւը կը հրատարակեմք. այսինքն մէյմը որ ազգին ուսումնական երիտասարդները ինչ ոգւոյ տէր ըլլալ սկսեր են. երկրորդ Պրուսայի հայոց ազգին ժողովուրդը զաւակներնին կրթելու համար ինչ աստիճան աշխատելնին անով հաստատուի:

Հրատարակիչք Հայաստան լրագրին:

Պօլիս 1 դեկտեմբեր 1846.

Ո՛հ, կը շփոթիմ արդարեւ թէ, այս դարուս մէջ գտնուած երեւելի և ազգասէր անձերէն ո՞րը գովեմ աս տեղ. և ազգին վրայ տեսնուած բարութիւններէն ո՞րը առաջ բերեմ, և բարեկարգ դպրոցներէն ո՞րը աւելի գովեստի արժանի համարիմ, որովհետեւ ընդ ամէնը հաւասար իմ չափով կը կշռեմ:

Ուրախ եմ ես, և թող ուրախ ըլլան հայկազեան սերունդք, ահա այսօր սկսեց բուրել գոյն զգոյն գիտութեան ծաղկանց անուշահոտ բուրմունքը:

Թող ցնծան երիտասարդները, ահա այսօր անոնց յորդառատ աղբիւրը՝ ականակիտ ջուր կը հոսէ:

Թող զուարթանան գառերը հայկազանց սեռիս, ահա այսօր գիշերային թանձրամած մութէն արեգական բոցաճաճանչ շառաւիղը կը թափանցէ անոնց. արթըննան ուսումնասէր ծնողքներն ալ և տեսնան որ իրենց խորշակահար ծառերուն կոկոնից կանթերը նորէն գլուխ կը ձեւացընեն:

Աղէ, ո՞ր բերան կարող է ճառել օգոստափառ Օսմանեան վեհ թագաւորին իմաստասիրութիւնը, որ 'ի մանկութենէ հետէ՝ իմաստութեան ոգին վառելով իւր սրտին մէջ պատճառ եղաւ քանի մը երեւելի համալսարաններ բանալ տալու պէս պէս գիտութեամբ և արհեստիւք: Ո՞ր լեզու մահկանացուին կը համարձակի խօսելու վեհափառ Ներսէս Կաթուղիկոսին ազգասիրական եռանդէն՝ հասարակաց օգտին համար առաջ եկած անթիւ բարութիւնները, և Հայոց ազգին լեզուն ծաղկեցընելու համար տարած ջանքը:

Եւ ո՞ր գրիչ արդեօք կրնայ իւր սեւաներկեալ արտասուքը թարել այս փոքր սպիտակ դաշտին վրայ ազգասէր սրբազան Պատրիարգին կրած քրտնաջան աշխատութիւնը և բազմավաստակ հոգը, որ բոլոր ազգին սրտին եռանդը շարժելով իմաստասիրաց հուրը վառեց մանաւանդ անհամար դպրատուններ կարգի կանոնի դնելէն 'ի զատ ուրիշ լեզուներ ալ հաստատեց. ո՞ւր թողումք այժմեան նորահաստատ ճեմարանը, որ իւր սքանչելի բարեկարգութեամբ պարծանք պիտի ըլլայ ազգիս. ուրեմն երջանիկ են հիմակուան գտնուող երիտասարդները. երջանիկ են կ'ըսեմ, վասն զի առաջքի խեղճ երիտասարդները ծարաւ՝ ստորներուն աղբիւրներէն զովանալ կ'ուզէին:

Ո՛հ, կը զարմանամ և կ'ապշիմ արդարեւ մարդկային բնութիւնը, տեսնելով սրբազան Պատրիարգին քաջ պարտիզպանութիւնը, որ ոչ միայն Պօլսոյ մէջ եղած պարտէզները բազմատեսակ և գոյն զգոյն ծաղիկներով զարդարեց, հապա ճարտար մշակներ ալ հասցուց, որ անոնց վաստակովը ուրիշ անպիտան տեղերը՝ պիտանի ընելու, անսերմ տեղերը՝ սերմանելու և անպտղատուն բարեբեր ընելու պատճառ եղաւ:

Ահա, ականատես ըլլալով վկայ եմ Պրուսայու առաջնորդ Գէորգ վարդապետ ճարտար մշակին ջանացը. որ ինքը զօր և հանապազ աշխատելէն 'ի զատ այս տեղի գտնուող իշխանապետներուն և երեւելի անձանց սրտին մարած և պաղած եռանդը նոր 'ի նոր վառելով և գիտութեան անոյշ համը ճաշակել տալով՝ ինքնիրենց զաւակնուն բանիբուն ըլլալուն միշտ կը ջանան:

Ցնծութիւն մեծ և անբաւ ուրախութիւն զգեցայ, երբոր տեսայ դպրատանը մէջ Գաղղիերէն ուսանող տղայոց նորահաս պտուղները, և աղջկանց երկու վարժարանին նորափթիթ բողբոջները. պարտ կը համարիմ անձիս ծանուցանել փոքր 'ի շատէ Հայաստան լրագրիդ միջոցաւը:

Այո. գովեստից արժանի են այս դպրատան մէջ գտնուող համբակները, վասն զի Հայերէն լեզուին ամենեւին տեղեկութիւն մը չունեցած՝ զուտ աշխարհաբառ կը խօսին, և չորս ամսոյ մէջ Ժողէֆ Տէ անտուխս անուն բուն Գաղղիացի քաջագէտին միջնորդութեամբը գաղղիերէնի մէջ առաջ բերած պտուղնին ասոնք են:

Հարց պատասխանի քերականութեան Գաղղիերէն և Հայերէն. խառն մինչեւ համաձայնութեան մէջ տեղերը.

Պարագայ և լուծմունք:
Պատմութիւն:
Բանաստեղծական խնդիրներ իրարու հետ.
Ոճերը թարգմանել 'ի Հայ լեզու:
Երաժշտութիւն թատրոնական.

Հայերէնը ասոնք են:

Քերականութիւն.
Գեղեցիկ շարադրութիւն:
Պատմութիւն.
Թուաբանութիւն.
Ճարտասանութիւն.
Երաժշտութիւն.

Ուրեմն թող ինձ կրկնել առաջին խօսքս, թէ երջանիկ են այս սակի դարուս մէջ գտնուող տղայք, բայց կեցցէ օգոստափառ վեհ թագաւորն Օսմանեան, Սուլթան Աբտիւլ-Մէճիտ խան,

Կեցցէ վեհափառ Կաթողիկոս ամենայն Հայոց Ներսէս սրբազան.

Կեցցէ բարձրապատիւ և ազգասէր Պատրիարգ Կոստանդնուպոլսոյ Մատթէոս արքեպիսկոպոս:

Կեցցեն Առաջնորդք ուսումնասէրք որք կամին վարել քաղցրութեամբ, դատել բարւոք, և հովուել քաջութեամբ զժողովուրդս իւրեանց իբրեւ որդիք հարազատք:

Կեցցեն և ազգապետ Ամիրայք տոհմիս Հայոց որք միշտ 'ի բարիս ընթանան:

Կեցցէ և ձերդ լրագիր որով միջոցաւ քարոզին գործք ազգասիրաց 'ի յորդոր և 'ի քաջալերութիւն այլոց. ողջ լերուք:

Ն. Ծ. Յ. Ա. Արզումանեան.

—Օտարազգի հայասէր բարեկամին մէկը հետեւեալ յօդուածը կը հաղորդէ մեզ, կ'ըսէ Ա. Ա. օրագիրը:

"Մոլտավիայի և Վալաքիայի իշխանութեանցը մէջ հայերը կատարեալ ապահովութեամբ և ազատութեամբ կը պաշտեն իրենց հայրենի հաւատքը, և երեւելի հանդիսացեր են իրենց գործունէութեամբը, արդարասիրութեամբը, մաքրասէր բնաւորութեամբը և իրենց բարեկրթութեամբը: Րուսիայի տէրութեան ներքին խորհրդական Նայկեպաուր ասպետը խիստ գովութեամբ կը խօսի հայոց համար, այս երկու իշխանութեանց վրայօք ըրած ստորագրութեանը մէջ: Յիշեալ ասպետը ներկայ գտնուեր է Եաշի հայոց դպրատան տարեկան հարցաքննութեան հանդէսին մէջ, որ բարեկարգ կառավարութեամբ յառաջադէմ կը ծաղկի օր ըստ օրէ: Մօսիւ Նայկեպաուր ասպետը շատ ծանօթ է Գերմանիոյ մէջ՝ իր աշխարհագրական գիրքերովը. որոնց մէջ նշանաւորութեան արժանի են իւր երկու աշխատասիրութիւնները. այսինքն մէկը՝ Ռուսիոյ ճանապարհորդի Իտալիոյ մէջ, և միւսը՝ Յունաստանի համար: Կարելի է թէ ժամանակաւ Հայաստանի մէջ ալ ճանապարհորդութիւն մը ընէ. ըստ որում յիշեալ երեւելի ասպետը խիստ հայասէր անձ մ'ընէ:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐ

Աւստրիա: Փռանսայի մէջ այս տարի տեղ տեղ ցորենի հունձը գէշ ըլլալով՝ երկիւղ կար որ սղութիւն պիտի ըլլայ. օրագիրերու միջոցաւ հրատարակուելով՝ շատ տեղաց ցորեն, գարի, մորացորեն, և ուրիշ հնտեղէններ գացին: Բոլոր առատ հնտեղէն դիզուեցաւ Փռանսա: Այս նահանգիս ցորեն ծախուած երեւելի վաճառատեղիներուն մէկն է Մօասօն քաղաքը. այն տեղաց կը գրեն հոկտեմբեր վերջերը, թէ մեր կողմերը գտնուած բոլոր վաճառատեղիները ցորենին գինը վար իջնալ սկսաւ. որովհետեւ հասկցուեցաւ որ՝ այս տարվան վրայօք ունեցած կասկածնիս անհիմն է եղեր: Ներկայ 1846 տարւոյս հունձին վրայ այլ և այլ կերպ կարծիքներ եղան. մշակները և ջաղացպանները (մէյիրմէնճիները) և վաճառականները և հացագործները՝ ամէն մէկը իրենց շահուն համեմատ կը խօսէին: Այս բանիս համար ջաղացպաններն ու հացագործները իրենց մէջ ցորենի հաստատուն և անխախտ գին կը դրեցին. որ հոկտեմբեր, նոյեմբեր, դեկտեմբեր և յունվար ամիսներուն մէջ անկէց աւել կամ պակաս գին չի դնեն իրենց առուտուրին մէջ: Այս երկու արուեստէս դուրս եղող վաճառականներն ալ՝ պէտք եղածէն աւելի ալիւր ծախեցին և առին, երբ որ դըրված գնոյն նայելով վաստակ ընելու յոյս մը ունեցան նէ: Ջաղացպաններն ալ շատ ցորեն առին դիզեցին, որ հացագործներուն ալիւր պէտք եղած ատենը ալիւր հասցընելու կարող ըլլան. և ասով առջի բերանը Փռանսայի մէջ ցորենը սղելուն պատճառ երկու բան եղաւ. մէկ մը՝ հունձին ամէն տարուան պէս առատ չըլլալը. երկրորդ, բացէն ցորեն առնուիլ ծախուիլը՝ եաքը վերոյիշեալ չորս ամսուան մէջ պէտք կ'ըլլայ կարծելով: Հիմակուց ցորենին գինը իջած է. և ամենեւին կասկած չունիմք որ յունվարին վերջերը աւելի պիտի իջնայ. քանզի այն ատենը աւելի պիտի հասկցուի որ Փռանսա դուրսէն եկած ցորենի շատ կարօտ չէ:

Այս բաներէս կ'երեւի որ՝ որ տեղ որ Փռանսա խըրկելու յուսով ցորեն առած, և սղելուն սպասելով պահած են նէ, անոնց սպասելէն վնաս պիտի ծագի. աւելի աղէկ կ'ընեն թէ որ հիմակուց գտած գնովնին ծախեն: Երբեմն աւելի շահու ակընկալութիւնը երեւելի վնասներու պատճառ ըլլալը՝ վաճառականներուն ամէնուն ալ փորձով գիտցած բաներնին է:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ժամանակէ մը 'ի վեր մեր շուկայն աղէկ կ'երթայ և այս օրերս առաւել աղէկ է: Մեր նաւահանգստին բերքը որ քաղաքները կը ծախուին նէ այն քաղաքներէն վերջին շոգենաւով եկած լուրերը խիստ աղէկ են:

Աֆիօնը խիստ աղէկ և գինն ալ բարձրացաւ 80 մինչեւ 81 կը ծախուի այս օրերս, քիչ մը աղէկը 89 ի ալ ծախուեցաւ: Այս բարձր գիներուն պատճառը Լօնտրայէն եկած լուրերն են. որովհետեւ այս տարի աս ապրանքը հոն շատ աղէկ վիճակի մէջ է, բայց Չինէն եկած լուրերը աղէկ չեն, իբր թէ նոր աֆիօնը հոն շատ վար գնով ծախուած ըլլայ. իսկ ինչ և իցէ հոս աս ապրանքին գինը շատ աղէկ է ձեռքը ունեցողին համար:

Անգղիա և Չին երթալու համար 1,000 սընտուկէն աւելի բան բեռցուեցաւ թէ շոգենաւը թէ հասարակ նաւերը:

Բամպակը բաւական բարձր գիներու ծախուեցաւ, բայց աս օրերս վար է:

Նմանն է բուրդն ալ:

Ճէհրիին հօխան ալ 32—34 կ'ընէ:

Մարսիլիայէն աղէկ լուրեր առնուելուն առատ ալ աղէկ ծախուեցաւ: Թէպէտ վերջին շոգենաւը նոյն աղէկ լուրերը չբերաւ աս անգամին, բայց գնոյն վրայով այնչափ տարբերութիւն մը չեղաւ: Երէկ 10,000 քիլէ բան 37 1/4 ի ծախուեցաւ:

Չէթ: Անիսըլի կողմին գտնուած ձէթին գինը տեղն է, ուղղ շատ կայ 153—155:

ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ցորենին քիլէն հոս 12 1/2 13 էն վար իջած չունի, գարին 5 1/8: Մշակները ցորենով լեցուն են թէ հոս և թէ մօտաւոր գեղերը:

ՀԱԼԷՊ 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ինկիլէզի կտաւեղէն ապրանքը հոս միշտ կը բըրնտըռուի և փարայ ալ կ'ընէ. նոյնպէս շաքարը:

ՄԱՐՍԻԼԻԱ 12 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Քառանթինայէն 100 նաւի չափ ելլալուն համար աս օրերս քիչ մը ցորենին գինը կոտրեցաւ, բայց աս ապրանքը աս տարի միշտ փարայ պիտի ընէ որովհետեւ 60,000 քիլէ բանի հիմակուհիմա Գաղղիա կարօտ է:

Նիւ Եօրք: Քանի մը շաբաթ է որ այս ապրանքին ինչ գին դնէինք չէինք գիտեր 400 օնչիա բան օնչիան 17 ֆռանքի ծախուեցաւ:

Մետաքս: Միշտ միեւնոյն թուլութեան մէջ է, 15 աւուր մէջ 500 պալէա բան եկաւ հոս Պրուսայի Լիբանանի, Պարսկաստանի խառն: Ամէնը 50 պալէա բան ծախուեցաւ աս շաբթու, սէլէն ֆըռանք 15. 50: Խափրնէյի երկար մանճըլըին ալ 15. 25. 15. 50:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Պէյօղլուի շիտակ ճամբան մատամ Աթէնասէլի տանը դիմացը մօտս բաներ կարելու ու ծախելու համար տան մը մէջ երկրորդ խաթը Փռանսըզի մաղազա մը բացուեր է. անունը.

ԼԸ ԲՕՆ ԹՕՆ

Ինչ որ առջի ամուսին ու ձմեռուան հագնելիք կամ գործածելիք բաներ կան նէ անոնց ամէնն ալ մօտան ըլլալով կը գտնուի այս մաղազան բոլորն ալ Փարիզի անուանի մաղազաներէն եկած:

Էնթարիցու, ֆիստանցու, տաֆիցու ճանֆէս, աթլազ, լէվանթինա, ատոնց ջիջէկլին ալ կայ, չուպուխլուն ալ կայ, տիւզն ալ կայ. գոյներնին հիմակուան մօտայ համարուած գոյներն են:

Մերինօս, պամպազի, քազմիր, տամիտ, շալի:

Տակը բամպակ վրան բուրդ, տակը բուրդ վրան իբէք խումաշներ ալ կան:

Խատիֆէյին ջիջէքլին, չուպուխլուն. տիւզը:

Թիւլին ալ կալին ալ ամէն թիւրլիւն: Աբալեթին մեծ պօշը՝ պզտիկ պօշը, ծանրը թեթեւը, եաւուխցուն:

Փիստանի վրայէ, ֆէրաճէյի տակէ կապելու իբէք քօռտոններ, վրան արուեստակով բանածն ալ կայ.

Թէ ցորեկուան՝ թէ գիշերուան պօնէ: Շապիքի եախացու: Իբէկ կէօտերի, էլտիվէն: Թէ դուրսի թէ ներսի հագնելիք ոտքի ամաններ, իբէկէ խատիֆէէ, կէօտերիէ: Տան մէջ հագնելու բապուճներուն ալ քանի մը մօտա ձեւերը:

Ոսկիէ. մատէնէ, արուեստակէ, պիլօրէ զարիֆ թօփլուներ, տիատեմներ, օղեր, ձիու կախելու խաչեր քօռտօն, մանր խոշոր մարգրիտ, մէջք կապելու խօլանի թօխա, ճերմակ, դեղին մատէն զարիֆ կոպճաներ եւայլն:

Քօսէին ամէն պօյը:

Սգաւորի հագնելիք խումաշներուն զարիֆները:

Մեծի պզտիկի մօտա շափխաներ:

ԼԸ ԲՕՆ ԹՕՆ

Աս մաղազային տէրը մախսուս Փարիզէն կար կարող կնիկներ բերել տուեր է որ խալթուններուն իրենց կամքին կէօրէ կարել տալիք բաներնին հոս կարուի:

Աս ըսած ապրանքներնուս ամէնն ալ մօտայի վրայ են գիներնին ալ աժան:

Թէպէտ մեր ազգին խաթունները աս կերպ ծախքերուն դուռները տահա աղէկ մը չեն բացեր անոր համար աս ծանուցումն ալ հոս դնելը աւել բան էր բայց որովհետեւ հրատարակածնիս լրագիր է նէ աս ծանուցումն ալ դիր տէյի ապաշող բարեկամներուն շատ խրատունք չունեցանք չէնք դներ ըսելու:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՔ ԼՐԱԳՐԻՍ
Յովհ. Պր. Տէր Կրպ. Չամուր:
Մկրտիչ Աղաբեան:
Ի Պղտիկ նոր խան.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ